

* ZPRÁVY — KRONIKA *

Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky III

Dne 17. dubna 2009 uspořádal seminář východoslovanských jazyků a literatur Ústavu slavistiky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně již potřetí jednodenní vědeckou konferenci na téma *Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky*, konané tentokrát u příležitosti 80. narozenin našeho předního rusisty a slavisty **prof. PhDr. Stanislava Žaži, CSc.** (* 14. 4. 1929). Na akci participovala Česká asociace slavistů.

Jednání konference zahájil v zastoupení nepřítomného vedoucího Ústavu slavistiky FF MU **doc. PhDr. A. Brandner, CSc.**, a předal slovo přítomnému děkanovi FF MU **prof. PhDr. J. Krobovi, CSc.**, který ve svém proslovu zhodnotil jubilentovu více než padesátiletou činnost nejen na fakultě, ale v kontextu brněnské univerzity vůbec. Poté **prof. PhDr. R. Večerka, DrSc.**, přiblížil shromážděným kolegům jubilantova důležitá životopisná data a současně vyzdvihl jeho nemalý přínos v rozvoji české jazykovědy.

Následovalo 25 referátů, které byly z časových důvodů předneseny ve zkrácené podobě; týkaly se problematiky mluvnického systému, ortografie, interpunkce, lexikologie a lexikografie ruštiny, ale i obecné lingvistiky a etymologie, tj. těch oblastí, které byly středem jubilantova zájmu po celou dobu jeho aktivní činnosti. V mnoha případech šlo o příspěvky s porovnávací tematikou – stav v ruštině byl porovnáván se situací v češtině, resp. s jinými slovanskými jazyky.

Jako první vystoupila **J. Sokolová** (Nitra). Ve svém referátu se zaměřila na otázku vztahu člověka k jazyku a úlohu člověka při jazykovědném výzkumu. Autenticitou textu libreta opery Evžen Oněgin se zabývala **Z. Trösterová** (Ústí nad Labem). Při svém zkoumání mj. zjistila, že text libreta není stoprocentně identický s původním textem A. S. Puškina. Každý jazyk prodělává svůj vývoj, který je poplatný změnám vzniklým ve společnosti etnika, které se daným jazykem dorozumívá. Týká se to i ruštiny, která zejména od počátku 90. let 20. století zaznamenala velké posuny ve všech rovinách, zejména v oblasti slovní zásoby. O nich se s přítomnými podělila **B. Rudincová** (Ostrava). O nových výrazech v současné ruštině pohovořila také **L. Stěpanova** (Olomouc). Co je to „olbanskij jazyk“ vysvětlil přítomným **J. Gazda** (Brno). Jde o svéráznou postmodernistickou hru s jazykem, která se objevuje v prostředí ruské internetové komunikace. **J. Svobodová** (Plzeň) rozebírala nová pojmenování v současné ruštině. Ve svém pojednání se zaměřila především na prefixy, které jsou časté u nových substantivních výrazů. **M. Jankovičová** (Nitra) popsal ruské a slovenské frazémy, jejichž motivační základnu představují pohyby těla. Při studiu ruštiny je třeba překonávat problémy interference, tj. vlivu mateřského jazyka na ruštinu, v našem prostředí přenášení některých jevů češtiny na ruštinu. Konkrétní problémy interference v českém prostředí analyzovala **R. Gren-**

rová (Brno). Následovala diskuse k předneseným referátům a poté bylo jednání konference přerušeno polední přestávkou.

Odpolední jednání bylo zahájeno pěti příspěvkem, v nichž byla věnována pozornost problematice větné skladby: v referátu **H. Flídrové** (Olomouc) byly popsány v porovnávacím aspektu rusko-českém možnosti výrazové explicitnosti, **J. Anderš** (Olomouc) pojednal o fungování větných struktur se slovesně-jmenným přísudkem v ruštině a češtině, v popředí zájmu **M. Jelínka** (Brno) byly sémantické a syntaktické důsledky verbonominální transpozice sloves ve slovanských jazycích, **J. Korostenski** (České Budějovice) rozebral spojení adjektiv vyjadřujících rozměr se substantivy, která plní větnou funkci atributu (výklad byl ilustrován na českých příkladech přeložených do ruštiny), a konečně **L. Vobořil** (Olomouc) se zaměřil na syntax hovorové ruštiny (jako materiálová dokumentace posloužily ruské texty na internetu, pro které jsou typické struktury jednodušší větné konstrukce). Poté **M. Vojkůvka** (Brno) seznámil přítomné s internetovými jazykovými nástroji, které lze použít při jazykovém výzkumu, popř. v překladatelské praxi.

Následovala desetiminutová diskuse k předneseným referátům, po níž pokračovalo jednání konference. **V. Šaur** (Opava) analyzoval některé případy rozdílné interpunkce v ruštině v porovnání s češtinou ve všeslovanském kontextu. Charakteristické jazykové rysy právnických textů popsala **M. Rykovská** (Plzeň). Syntaktická terminologie v ruštině a češtině – jednoslovné a víceslovné vyjádření (shody a rozdíly mezi oběma jazyky) – byly v popředí zájmu **O. Berger** (Nižnij Novgorod – Brno). Příspěvek **S. Oplatka** (Brno) byl zaměřen na oblast derivatologie, a sice na typy vyskytujících se prefixoidů a sufixoidů v archeologické terminologii. Tvary jednotného čísla nevyjadřují vždy singularitu a tvary množného čísla pluralitu. Na zvláštnosti užití singulárních a plurálních tvarů u ruských substantiv byl zacílen referát **A. Brandnera** (Brno). Jak funguje přípona *-k(a)* v současné ruštině a češtině se podělila s přítomnými **M. Vágnerová** (České Budějovice). Pro současnou ruštinu je charakteristická tendence k přejímání slov z cizích jazyků, zejména z angličtiny. Pokud jde o přejatá substantiva, zůstávají zpravidla nesklonná. Jak fungují tato nová nesklonná substantiva cizího původu v jazykovém systému současné ruštiny, popsala **Z. Nedomová** (Ostrava). **J. Rufferová** (Hradec Králové) ukázala na konkrétních příkladech shodné a rozdílné rysy flexe v ruštině a češtině. **Z. Vychodilová** (Olomouc) upozornila ve svém příspěvku na rozkolísanost grafické podoby antroponym latinského původu v ruštině. Poslední dvě vystoupení byla věnována etymologickým otázkám: **I. Janyšková** (Brno) seznámila přítomné s lexikografickými publikacemi zabývajícími se etymologií ruských slov, které vyšly (nebo byly znovu vydány) zhruba za poslední desetiletí v Rusku, **P. Valčáková** (Brno) rozebrala kontinuity staroslověnských výrazů *квасъ* a *кисель* v ruštině (v prvním případě jde o substantivum, v druhém o adjektivum, avšak oba výrazy spolu významově souvisejí, vyjadřují chuťový pocit kyselosti).

Po přednesení posledního referátu byla vyhlášena diskuse. Z celodenního jednání konference vyplynulo, že přednesené příspěvky řešily aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky. Vznesené připomínky a výměna názorů by mohly být impulsem k další badatelské činnosti přítomných lingvistů. Jednotlivá vystoupení účastníků přinesla zajímavé postřehy a můžeme je považovat za zdařilou připomínku životního výročí předního představitele české rusistiky a slavistiky. Přednesené příspěvky budou otištěny v samostatném sborníku.

Aleš Brandner